

Torsdag, 1 febr. 1945.

Freden og forsyningene.

Hva skal vi spise og hva skal vi kle oss med - det er to spørsmål som noen hver av oss har stilt etter som rasjonene er blitt magrere og magrere, skoene tynnslette og klærne lapp i lapp. Vil freden bringe oss et par sko hver, koks til å legge i ovnen, ny dress og ny vinterkåpe, som vi så sørgelig trenger?

Vi vet at freden vil bringe oss friheten tilbake - men ikke alle de fire friheter på en gang. Frihet fra frykt, ytringsfrihet og politisk frihet - de tre verdifulleste friheter som okkupasjonen har berøvet oss vil vi få tilbake i samme øyeblikk fienden er ute av landet. Den fjerte frihet, frihet fra nød, vil vi ikke få før alle krigens og okkupasjonens etterveer er helt overvunnet. Virkningene av fjerde tysk utplyndring og undertrykkelse kan ikke overvinnnes på noen måneder.

Tyskerne sier at det er de som har sørget for vår matforsyning. I virkeligheten har de gitt med den ene hånden og stjålet med den andre. Det er tyskerne alene som bærer ansvaret for den nød og elendighet som hersker i de befriede land og som er bakgrunnen for den politiske uro der. Vårt eget land er også ribbet til skinnet. Vi vil trenge alt. Og dette må vi få utenfra. Spørsmålet er i hvor stor utstrekning dette er mulig.

Alle de krigførende land har innstillet sine produksjonsapparater på den ene ting: å fylle krigens veldige sluk av amunisjon, fly, skip, kanoner, tanks og biler. All produksjon for sivile formål er skåret ned til et absolutt minimum. Først når krigen mot Japan er vunnet vil disse produksjonsapparater kunne omlegges til sivil produksjon. Det vil ta tid. Hele verden vil måtte vente på klær, sko og andre forbruksvarer.

Dette gjelder produksjonen. Like viktig er distribusjonen av varene. Hvor meget vi kan få er avhengig av hvor meget tonnasje som kan disponeres til fredsfornål så lenge krigen ennå raser. Avtalen mellom de forente nasjoner om skipsfarten forutsetter en poolordning som vil bestå i seks måneder etter at krigen mot Japan er slutt. De forente nasjoners samlede tonnasje vil bli disponert av et øverste skipsfartsråd som vil bestemme hvor meget som kan avstås til forsyning til Europa og hvor meget som vil være nødvendig for å fullføre krigen mot Japan med minst mulig tidstap. Kysttrafikk og korte ruter - for Norges vedkommende vil det så trafikk på Nordsjølandene og Storbritania - vil være unntatt fra poolordningen. De forente nasjoner - også de befriede land - vil inidertid være på krigsfot helt til krigen i Osten er over.

Hele Europa lider av en skrikende mangel på alle ting - fra råstoffer og maskiner til de enkleste forbruksvarer. Behovene vil være enorme - og tilgangen begrenset.

Det er ikke mulig å si hvor store kvanta av de forskjellige varer Norge vil kunne gjøre regning med. Noen øyeblikkelige lettelse i vår forsyningssituasjon kan vi inidertid ikke regne med, det tør snarere være et spørsmål om vi kan beholde de nåværende rasjoner i alle fall forenkelt varers vedkommende.

Fettsituasjonen er i øyeblikket meget vanskelig over hele verden og fra de oversjøiske land kan vi neppe regne med større tilførsler. Det samme gjelder suker.

Korn vil vi ikke lenger få fra kontinentet og også her er vi helt avhengig av forsyninger utenfra. De tilførsler av matvarer som vi vil kunne få fra Danmark og Sverige vil utvilsomt bli av den aller største betydning for vår forsyningssituasjon i den første tid etter at krigen er slutt.

Våre fiskerier vil etter all sansynlighet bli tilgodesett i første rekke, både fordi fisken er en så vesentlig del av vår egen ernæring og fordi de norske fiskerier vil gi et verdifullt tilskudd til det øvrige Europas matforsyninger. Olje og redskaper til fiskeriene er det derfor god utsikt til at vi vil bli forsynt med ganske hurtig.

Men med hensyn til f.eks. klær og sko stiller saken seg, vesentlig anderledes, idet vi her må basere oss på egen tilvirkning. Først når klesindustrien i de store krigførende land er omlagt til fredsproduksjon og når tonnasjesituasjonen blir lettere kan vi gjøre regning med å få de råstoffer og halvfabrikata som er nødvendige for at vår egen industri kan tilfredsstille behovene. Det vil ta tid før hver mann og kvinne i Norge kan få seg et par nye sko.

De forsyninger som kommer til landet vil bli levert til våre havner eller ved Tronsen når det gjelder varer fra Sverige. Den videre distribusjon vil avhenge av hvilken forfatning våre indre kommunikasjoner befinner seg i. Det er her vi må ta fatt først for å sikre fordelingen av varene. Jernbaner og veier må bringes i orden selv om vi neppe kan regne med noen vesentlig fornyelse av transportmateriellet. Men kulltilførselen til jernbanen og kysttrafikken vil stille seg gunstig, her vil vi kunne få dekket en meget stor prosent av vårt behov. Vi må inidertid i alle tilfeller regne med fortsatt genereltørdrift en tid, først og fremst fordi tanktonnasjen er sterkt redusert og vil trenge til krigen i Osten.

Når vi skal ta fatt på gjenreisningen av vårt næringsliv må vi regne med å begynne så å si på bar bakke. Å få arbeidslivet

1-gang igjen er like viktig som å skaffe mat og klær. Her må alle krefter settes inn for at vi kan unngå de økonomiske og sosiale forviklinger som følger i arbeidsløshetens spor. I den første tid må vi basere oss på en utstrakt anleggsvirksomhet som ikke trenger et vidløftig utstyr av maskiner og råstoffer. Det som trenges av redskaper til dette er det godt håp om å kunne få fra Sverige og Storbritannia.

Den første tid etter krigens slutt vil kreve de samme egenskaper hos oss som har gjort oss i stand til å føre fem års krig mot okkupasjonsmakten: styrke, mot og enighet. Men det er ingen grunn til å se for mørkt på situasjonen. Den ting at tyskerne er ute av landet vil bringe en enorm lettelse, vi vil da vite at alt arbeid som utføres vil tjene vårt eget beste.

Disse spørsmålene må imidlertid vurderes helt nøkternt og vi må for en hver pris unngå at de vanskelige forsyningsforhold blandes sammen med den politiske strid. Meget står og faller med hvor meget tyskerne får anledning til å ødelegge innen de er ute av landet. Dette avhenger foren del av hvor meget vi er beredt til å ofre for å hindre dem i å gjøre det. Jo mere vi ofrer i dag, desto bedre rustet vil vi stå når landet skal bygges opp igjen.

Nyheter fra London onsdag 31/1 kl. 18.30.

Ostfronten. Det meldes fra Moskva idag at den russiske offensiv fortsetter med uforminset kraft. Stalin melder i en dagsordre til marskalk Sjukov i kveld om fortsatt framgang vest og syd-vest for Poznan. Russ. styrker har trent 50 km. inn i Brandenburg og erobret Landsberg, Meschwitz; Schwiebus og Züllichau. Harde kamper pågår ved Grünberg sv. for Poznan. Marskalk Sjukov og Konjovs styrker opererer sammen og holder nå en 400 km. lang front inne i Tyskland. Byen Soldin 60 km. sør for Stettin er nådd. Russ. styrker står 65 km. fra Frankfurt an der Oder og gjør rask framgang mot denne byen. Avstanden fra Berlin er 100 km. Tyskerne har erklært at Berlin er en befestet by og at de vil forsvare den fra sten til sten. Øst for Berlin erobret russ. igår i alt 200 steder. Om kampene i Schlesia foreligger intet nytt idag. I Budapest-området er tyskerne blitt drevet ytterligere tilbake. 100.000 bulgarer kjemper sammen med russerne på den 3. ukrainske front. Den russ. framrykking kommer på sine steder så overraskende på tyskerne at de ikke får tid til å gjennomføre den brente jords taktikk. Russerne har derfor ofte kunnet ta byer og fabrikker helt intakt. Et typisk eksempel var Lodz, tyskerne fikk dog tid til her å male ned 1500 politiske fanger før de forlot byen.

Vestfronten. Am. tropper har innledet en ny offensiv nord og syd for Monschau og har i løpet av dagen trent frem 5 km. på nordsiden,

noe mindre syd for byen. Flere landsbyer er tatt. All. tropper har vunnet nytt terreng i Ardennerrområdet og melder videre om fortsatt framgang mellom Strassbourg og Colmar. Den 3. am. armé har utvidet sitt brude ved Our og slått tysk motangrep tilbake.

Italia. Allierte fly fra Italia foretok 1200 utflyvninger igår. Maribor på grensen mellom Østerrike og Jugoslavia, og Zagreb ble angrepet, likeledes tyske anlegg i Podalen og jernbanelinjen gjennom Brenner. Ellers meldes det bare om patruljevirkoshet i Italia.

Tsjekkoslovakia. Det meldes at den tsjekkoslovakiske regjering har anerkjent Lublinerregjeringen som Polens lovlige regjering.

Det fjerne østen. Det meldes om en ny amerikansk landgang på Luzon. Am. er allerede trent 17. km. inn i landet. Landingen foregikk uten tap av skip eller fly og ikke en soldat ble såret.

Sverige. TF melder i fiften at en svensk minesveiper ble angrepet av en u-båt av ukje nasjonalitet på internasjonalt farvann ved Öland. En torpedo ble avfyrt mot minesveiper en man traff ikke.

Fra HL.

Borgervakten er blitt et stort nederlag for nasistene, og enkelte steder har de derfor søkt hjelp hos tyske makthavere. Dette har skapt en del forvirring. Folk unnskylder seg med at borgervakten er en liten sak som ikke er verd å gå i fengsel for. Borgervakten er ingen liten sak. Det er kanskje det viktigste middel til å demoralisere befolkningen med og bringe den under kontroll. Vi må regne med at det apparat som er bygget opp, vil bli brukt i en ganske annen utstrekning enn nå, i en situasjon da tyskerne vil sikre seg mot uro blandt befolkningen. Der hvor folk har venne seg til motstandslost å følge ordren om innkalling, vil det ikke med et rykk være lett å gi dem en ny innstilling. De aktive krefter kan kanskje gjøre det, men all erfaring viser at de mange som helst følger strømmen, vil troppe opp og marsjere som lydige gisler. I tillegg til dette kommer at borgervakten frigjør politistyrker til andre oppgaver. Vi vil derfor i-gjen innskjerper ingen moter til borgervakt selv om ordren kommer fra de tyske makthavere, og selv om disse setter et nytt navn på borgervakten. All kamp koster, hvis ikke var det ikke kamp, men orkostningene blir minst når vi alle står samlet. Vi innskjerper også at sabotasjeplanene har ordre til ikke å ta hensyn til eventuell borgervakt.

Sabotasje. Natt til 13. januar ble A.V. Iversens autoverksted gdelagt av sabotører. Iversen hadde særlig drevet med ombygninger til tyskerne. Verkstedet brante totalt opp.